

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ   **È È**   **κατά ΕΛΛΑΔΑΣ**

(Προσφυγή αριθ. 61894/08)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

3 Μαΐου 2012

Η παρούσα απόφαση είναι οριστική. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

Μεταφραστική Υπηρεσία Υπουργείου Εξωτερικών, Αθήνα
SERVICE DES TRADUCTIONS DU MINISTERE DES AFFAIRES ETRANGERES
DE LA REPUBLIQUE HELLENIQUE, ATHENES
HELLENIC REPUBLIC, MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS, TRANSLATION
SERVICE, ATHENS

Στην υπόθεση Έ Έ κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε Επιτροπή αποτελούμενη από τους:

Anatoly Kovler, πρόεδρος,

Mirjana Lazarova Trajkovska,

Λινό-Αλέξανδρο Σισιλιάνο, δικαστές,

και André Wampach, αναπληρωτής γραμματέας τμήματος.

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 10 Απριλίου 2012,

Εκδίδει την πιο κάτω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 61894/08) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας από έναν υπήκοο του Κράτους αυτού, τον κύριο Έ Έ ο προσφεύγων»), ο οποίος προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου στις 21 Νοεμβρίου 2008 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Ο προσφεύγων εκπροσωπείται από τον κύριο Β. Χειρδάρη, δικηγόρο Αθηνών. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από τους εκπροσώπους του αντιπρόσωπου της, κύριο Κ. Γεωργιάδη, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και κύριο Δ. Καλόγηρο, δικαστικό αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Στις 25 Φεβρουαρίου 2010, η προσφυγή κοινοποιήθηκε στην Κυβέρνηση.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

4. Ο προσφεύγων έχει γεννηθεί το 1929 και κατοικεί στην Αθήνα.

5. Ασκεί το επάγγελμα του δικηγόρου και είναι μέλος του δικηγορικού συλλόγου Αθηνών.

6. Κατόπιν της από 21 Ιουλίου 2000 μήνυσης του Δ.Φ., κινήθηκε ποινική διαδικασία για δυσφήμιση σε βάρος του προσφεύγοντος και ενός πελάτη του, του Α.Π., ο οποίος βρισκόταν σε αντιδικία με τον Δ.Φ. ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων. Ο προσφεύγων κατηγορείτο ότι, στις 24 Μαρτίου 2000, ως εκπρόσωπος του Α.Π., συνέταξε και υπέγραψε επιστολή η οποία εστάλη στον δικηγόρο γραφολόγο, Δ.Π., γνωρίζοντας ότι όσα περιέχονταν σε αυτήν ήταν ψεύδη και μπορούσαν να θίξουν την τιμή του Δ.Φ. Στον Δ.Π. είχε ανατεθεί η πραγματοποίηση πραγματογνωμοσύνης με αίτημα του εφετείου Αθηνών σε μία διαφορά μεταξύ του Α.Π. και του Δ.Φ.

7. Στην εν λόγω επιστολή, ο προσφεύγων είχε γράψει τα εξής:

«Αυτές τις άκυρες και ανίσχυρες αποφάσεις (...) που ο Δ.Φ. εκμαίευσε με άκρως αμφισβητήσιμες διαδικασίες, τις επιδεικνύει με δικαιολογημένη υπεροψία αφού κατέφερε για πολλοστή φορά να εξαπατήσει τα δικαστήρια, και αναφέρεται σε αυτό με κάθε ευκαιρία. (...) Αφού ο Δ.Φ. ληλάτησε με μεθοδικότητα την ελληνική και ξένη αγορά ιδιοποιούμενος λάφυρα ενός εκατομμυρίου δραχμών (1989), δεν προέβλεψε στο σχέδιό του που αποσκοπούσε στο ξεζούμισμα των πιστωτών του μία πλαστογραφία της υπογραφής ώστε να μπορέσει όταν έρθει η ώρα να αρνηθεί την αυθεντικότητα αυτής, όταν τα αφελή θύματά του θα προσπαθούσαν να επιτύχουν την αναγνώριση των αξιώσεών τους μέσω της

δικαστικής οδού; (...) Με αυτού του είδους τις άνευ προηγουμένου τρέλες, ο Δ.Φ. κατάφερε να εξαπατήσει τα δικαστήρια (...)»

8. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι συνέταξε την επιστολή αυτή με εντολή του πελάτη του.

9. Στις 7 Δεκεμβρίου 2000, το συμβούλιο πλημμελειοδικών Αθηνών αποφάσισε να παραπέμψει σε δίκη ενώπιον του δικαστηρίου τον Α.Π. αλλά όχι τον προσφεύγοντα.

10. Στις 3 Ιανουαρίου 2001, ο Δ.Φ. άσκησε έφεση κατά της απόφασης αυτής. Στις 21 Μαρτίου 2001, το συμβούλιο εφετών Αθηνών απέρριψε την έφεση ως απαράδεκτη, για τον λόγο ότι ο Δ.Φ. δεν είχε την ιδιότητα του πολιτικώς ενάγοντος και ως εκ τούτου δεν μπορούσε να ασκήσει έφεση κατά απόφασης του συμβουλίου πλημμελειοδικών.

11. Στις 11 Απριλίου 2001, ο Δ.Φ. άσκησε αίτηση αναίρεσης κατά της απορριπτικής απόφασης. Στις 31 Ιουλίου 2002, ο Άρειος Πάγος, συνεδριάζοντας σε συμβούλιο, αναίρεσε την απόφαση του συμβουλίου εφετών για τον λόγο ότι ο Δ.Φ. είχε δηλώσει παράσταση πολιτικής αγωγής, και παρέπεμψε την υπόθεση ενώπιον του εφετείου. Στις 23 Οκτωβρίου 2002, το συμβούλιο εφετών παρέπεμψε τον προσφεύγοντα σε δίκη.

12. Η συζήτηση ενώπιον του τριμελούς εφετείου Αθηνών, το οποίο συνεδρίασε ως πρωτοβάθμιο δικαστήριο, έλαβε χώρα στις 28 Μαρτίου 2004.

13. Στις 29 Μαρτίου 2004, το εφετείο Αθηνών καταδίκασε τον προσφεύγοντα σε ποινή φυλάκισης δέκα μηνών με αναστολή αφού εξέτασε τον μηνυτή, δύο μάρτυρες κατηγορίας και τέσσερις μάρτυρες υπεράσπισης. Το εφετείο έκρινε ότι στις 24 Μαρτίου 2000, ο κατηγορούμενος είχε εσκεμμένα ισχυριστεί και διαδώσει ψευδή γεγονότα ικανά να θίξουν την τιμή και την υπόληψη τρίτου, ενώ γνώριζε ότι τα γεγονότα αυτά δεν ανταποκρίνονταν στην πραγματικότητα. Ειδικότερα, κατά την ημερομηνία αυτή, και με την ιδιότητα του δικηγόρου του Α.Π., είχε συντάξει και

υπογράψει μία επιστολή, η οποία έφερε την προαναφερόμενη ημερομηνία, και την είχε αποστείλει στον Δ.Π.

14. Ο προσφεύγων άσκησε έφεση κατά της απόφασης αυτής. Η συζήτηση, η οποία είχε αρχικά ορισθεί για τις 22 Ιουνίου 2005, αναβλήθηκε με αίτημα του μηνυτή για την 1^η Φεβρουαρίου 2006, και κατόπιν, με αίτημα του προσφεύγοντος, για τις 31 Μαΐου 2006 και τις 22 Νοεμβρίου 2006. Την ημερομηνία αυτή, αναβλήθηκε και πάλι, αυτή τη φορά με αίτημα του μηνυτή, για τις 14 Φεβρουαρίου 2007.

15. Κατά τη συζήτηση, το εφετείο εξέτασε τον μηνυτή, Α.Π., δύο μάρτυρες κατηγορίας και έναν μάρτυρα υπεράσπισης, τον αδελφό του προσφεύγοντος.

16. Μετά την εξέταση του Δ.Φ. και των μαρτύρων κατηγορίας (Δ.Π. και Σ.Σ.), ο προσφεύγων ζήτησε να καταχωρηθεί στα πρακτικά μία ένσταση: δήλωσε ότι τα πρακτικά της πρωτόδικης συζήτησης ανέφεραν ότι ο μηνυτής είχε αναγνωρίσει ότι είχε λάβει γνώση του περιεχομένου της επίδικης επιστολής τον Μάρτιο του 2000. Υπογράμμισε ότι ο μηνυτής είχε υποβάλει μήνυση τον Ιούλιο του 2000, ήτοι μετά την παρέλευση της νόμιμης τρίμηνης προθεσμίας, και ότι, παρόλα αυτά, ο ίδιος είχε καταδικασθεί. Υποστήριξε επίσης ότι, στα πλαίσια της δίκης ενός εκ των συγκατηγορουμένων του, ο μηνυτής είχε για άλλη μία φορά παραδεχθεί ότι είχε λάβει γνώση της επιστολής τον Μάρτιο του 2000 και ότι αυτή η παραδοχή περιεχόταν κι αυτή στα πρακτικά της συζήτησης. Ο προσφεύγων υπογράμμισε ότι το αξιόποιο της πράξης είχε εξαλειφθεί, δυνάμει του άρθρου 117 § 1 του ποινικού κώδικα, το οποίο απαιτεί η υποβολή έγκλησης να γίνεται εντός τριών μηνών από την ημέρα που ο ενδιαφερόμενος έλαβε γνώση για την πράξη. Στη βάση αυτή, ο προσφεύγων ζήτησε την αναβολή της δίκης προκειμένου να κληθούν και να εξεταστούν τρεις μάρτυρες (δύο πραγματογνώμονες γραφολόγους, τους Κ.Τ.-Σ. και Δ.Τ., και έναν δικηγόρο, τον Δ.Φλ.).

17. Στις 14 Φεβρουαρίου 2007, το πενταμελές εφετείο, αποφαινόμενο ως δευτεροβάθμιο δικαστήριο, απέρριψε (με τρεις ψήφους έναντι δύο) έναν λόγο του προσφεύγοντος που ελκόταν από την εκπρόθεσμη κατάθεση της μήνυσης καθώς και ένα αίτημα αναβολής της δίκης. Επικύρωσε την απόφαση και μείωσε την ποινή σε φυλάκιση επτά μηνών με αναστολή. Διατύπωσε τα εξής:

«Όπως δήλωσε ο δικηγόρος-γραφολόγος Δ.Π. στην κατάθεσή του, στις 7 Απριλίου 2000, ο Δ.Π. απέστειλε στον πραγματογνώμονα γραφολόγο Δ.Τ. αντίγραφο της επίδικης επιστολής που του είχε αποστείλει [ο προσφεύγων] και, τέσσερις ημέρες αργότερα, τηλεφώνησε στην πραγματογνώμονα του μηνυτή Κ.Τ.-Σ. προκειμένου αυτή να λάβει αντίγραφο της επιστολής από τον γραφολόγο, κάτι που έγινε στις 25 Απριλίου 2000. Την ημερομηνία αυτή έλαβε ο μηνυτής γνώση του περιεχομένου της επιστολής, όπως βεβαιώνει και ο ίδιος (...) στην από 21 Ιουλίου 2000 μήνυσή του προς τον εισαγγελέα. Το δικαστήριο εκτιμά ότι ο μηνυτής έλαβε γνώση του περιεχομένου της επίδικης επιστολής στις 25 Απριλίου 2000 και όχι τον Μάρτιο του 2000, όπως ισχυρίζεται ο κατηγορούμενος (...). Κατά την άποψη της πλειοψηφίας, τα στοιχεία αυτά ήταν επαρκή για να δια φωτίσουν το δικαστήριο και να του επιτρέψουν να διαμορφώσει τη γνώμη του και, συνεπώς, το αίτημα αναβολής της εξέτασης της υπόθεσης (...) προκειμένου να κληθούν κάποιοι μάρτυρες (...) οι οποίοι θα βεβαίωναν τη χρονική στιγμή κατά την οποία ο μηνυτής έλαβε γνώση του περιεχομένου της επίδικης επιστολής κρίνεται αβάσιμο και πρέπει να απορριφθεί.»

18. Σε ό,τι αφορά τον λόγο του προσφεύγοντα σχετικά με την αιτίασή του περί παραβίασης της ελευθερίας έκφρασής του, το εφετείο θεώρησε ότι ο ενδιαφερόμενος είχε θίξει την τιμή και υπόληψη του Δ.Φ. επαναλαμβάνοντας γεγονότα τα οποία γνώριζε ότι δεν ανταποκρίνονταν

στην πραγματικότητα. Πρόσθεσε ότι, ως δικηγόρος, όφειλε να περιοριστεί μόνο στο αντικείμενο της πραγματογνωμοσύνης, ήτοι στο ερώτημα αν είχε πλαστογραφηθεί ή όχι η υπογραφή του Δ.Φ. επί των επίδικων επιταγών και τιμολογίων, και, εντός του πλαισίου αυτού, όφειλε να εκπληρώσει το καθήκον που του είχε αναθέσει ο πελάτης του επιδεικνύοντας ευπρέπεια και μετριοπάθεια στις εκφράσεις που χρησιμοποίησε. Έκρινε ότι τα επίμαχα κείμενα δεν αποσκοπούσαν στην ενημέρωση του γραφολόγου, αλλά υπερέβαιναν το πλαίσιο των αναγκαίων για την υπεράσπιση των συμφερόντων του πελάτη του και είχαν ως αποκλειστικό σκοπό να δυσφημίσουν τον μηνυτή.

19. Στις 26 Μαρτίου 2007, ο προσφεύγων άσκησε αίτηση αναίρεσης κατά της απόφασης του εφετείου. Ο πρώτος και ο δεύτερος λόγος αναίρεσης αφορούσαν την έλλειψη επαρκούς αιτιολογίας της απόφασης του εφετείου ως προς την απόρριψη του αιτήματός του για αναβολή της συζήτησης προκειμένου να εξεταστούν κάποιοι μάρτυρες και επί του ζητήματος της εκπρόθεσμης υποβολής της μήνυσης. Ο προσφεύγων υπογράμμιζε ότι, παρόλο που η προσβληθείσα απόφαση δέχθηκε ότι οι τρεις μάρτυρες ήταν σε θέση να επιβεβαιώσουν την ημερομηνία κατά την οποία ο μηνυτής είχε λάβει γνώση της επίδικης επιστολής και ότι η ημερομηνία αυτή ήταν καθοριστική για να αξιολογηθεί η τήρηση της προθεσμίας υποβολής έγκλησης, το εφετείο είχε απορρίψει το αίτημα για τον λόγο ότι τα υπόλοιπα στοιχεία του φακέλου μπορούσαν να το διαφωτίσουν. Εν τούτοις, κατά τον προσφεύγοντα, το εφετείο δεν διευκρίνιζε ποια ήταν αυτά τα στοιχεία ούτε πώς αυτά το είχαν διαφωτίσει. Προσήψε στην προσβληθείσα απόφαση ότι απεφάνθη επί ενός βασικού ισχυρισμού που θα μπορούσε να έχει επιφέρει την εξάλειψη του αξιόποινου της πράξης, χωρίς να λάβει υπόψη ότι ο ίδιος ο μηνυτής είχε δηλώσει δύο φορές ότι είχε λάβει γνώση της επίδικης επιστολής τον Μάρτιο του 2000

καθώς και ότι απέρριψε αυτόν τον ισχυρισμό στηριζόμενη μόνο στις καταθέσεις του μηνυτή κατά τη συζήτηση ενώπιον του εφετείου.

20. Στον τρίτο λόγο του, ο προσφεύγων παραπονείται για παραβίαση του δικαιώματός του σε δίκαιη δίκη και της αρχής της ισότητας των όπλων, για τον λόγο ότι το εφετείο είχε παραλείψει να εξετάσει το σημαντικό αίτημά του περί στοιχειοθέτησης της ημερομηνίας κατά την οποία ο μηνυτής είχε λάβει γνώση της επιστολής, και κατά συνέπεια το χρονικό σημείο έναρξης της προθεσμίας για την υποβολή μήνυσης, καθώς και για τον λόγο ότι το εν λόγω δικαστήριο δεν είχε δώσει την ίδια βαρύτητα στα αποδεικτικά στοιχεία των διαδίκων. Τέλος, στον τέταρτο λόγο, κατήγγειλε παραβίαση του δικαιώματός του στην ελευθερία της έκφρασης.

21. Με απόφαση της 21^{ης} Μαΐου 2008 (η οποία καθαρογράφηκε στις 19 Ιουνίου 2008), ο Άρειος Πάγος απέρριψε την αίτηση αναίρεσης του προσφεύγοντος.

22. Το εν λόγω δικαστήριο υιοθέτησε το μεγαλύτερο τμήμα του αιτιολογικού του εφετείου για να απορρίψει τον λόγο τον ελκόμενο από την παραβίαση της ελευθερίας της έκφρασης. Έκρινε ότι δεν ήταν αναγκαίο το εφετείο να αναφερθεί σε συμπληρωματικά περιστατικά ή να προσθέσει συμπληρωματικούς λόγους. Τέλος, εκτίμησε ότι η επιβληθείσα ποινή δεν παραγνώριζε την αρχή της αναλογικότητας.

23. Ως προς τον λόγο που σχετιζόταν με την παραβίαση του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη από το εφετείο, λόγω ιδίως απουσίας αιτιολογημένης απόφασης, ο Άρειος Πάγος υπογράμμισε ότι το εφετείο είχε αναφέρει σαφώς, με λεπτομέρειες και χωρίς αντιφάσεις, τα πραγματικά περιστατικά από τα οποία προέκυπτε υπό ποιες συνθήκες ο Δ.Φ. είχε λάβει γνώση του αδικήματος που είχε τελεσθεί σε βάρος του και τον λόγο για τον οποίο η δίκη δεν έπρεπε να αναβληθεί. Κατά τον Άρειο Πάγο, το εφετείο δεν υποχρεούτο να αναφέρει σε ποια συμπεράσματα οδηγείτο από κάθε αποδεικτικό στοιχείο λαμβανομένου υπόψη μεμονωμένα ή σε συνδυασμό

με τα υπόλοιπα. Η ιδιαίτερη αναφορά στους λόγους της απόφασης που απέρριπταν το μέσο υπεράσπισης του προσφεύγοντος και το αίτημά του περί αναβολής δε σήμαινε ότι όλα τα υπόλοιπα αποδεικτικά μέσα δεν είχαν ληφθεί υπόψη ως προς τούτο.

II. ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

24. Τα εφαρμοστέα εν προκειμένω άρθρα του κώδικα ποινικής δικονομίας προβλέπουν:

Άρθρο 352

«4. Αν το δικαστήριο κρίνει ότι χρειάζονται νέες αποδείξεις, μπορεί να αναβάλει τη συζήτηση της υπόθεσης (...)

Άρθρο 355

«Αν το δικαστήριο αναβάλει τη δίκη για ισχυρότερες αποδείξεις ή τη διακόψει για να εμφανιστούν νέοι μάρτυρες, οφείλει να διατάξει την κλήτευση και την κλήτευση των νέων μαρτύρων που προτείνονται από τον κατηγορούμενο και δεν έχουν ακόμα κλητευθεί σύμφωνα με το άρθρο 327 (...)

25. Το άρθρο 117 § 1 του ποινικού κώδικα έχει ως εξής:

«Όταν ο νόμος απαιτεί έγκληση για την ποινική δίωξη κάποιας αξιόποινης πράξης, το αξιόποιο εξαλείφεται αν ο δικαιούχος δεν υποβάλει την έγκληση μέσα σε τρεις μήνες από την ημέρα που

έλαβε γνώση για την πράξη που τελέστηκε και για το πρόσωπο που την τέλεσε (...).»

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6
§§ 1 ΚΑΙ 3δ) ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

26. Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι η άρνηση του πενταμελούς εφετείου Αθηνών, το οποίο αποφάνθηκε ως δευτεροβάθμιο δικαστήριο, να κάνει δεκτή την αίτησή του για εξέταση τριών μαρτύρων (Κ.Τ.-Σ., Δ.Τ. και Δ.Φλ.) παραβίασε το δικαίωμα υπεράσπισής του. Επικαλείται το άρθρο 6 §§ 1 και 3δ) της Σύμβασης, του οποίου τα εφαρμοστέα εν προκειμένω τμήματα έχουν ως εξής:

«1. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δικαίως (...) εντός λογικής προθεσμίας, υπό (...) δικαστηρίου το οποίο θα αποφασίση (...) επί του βασίμου πάσης εναντίον του κατηγορίας ποινικής φύσεως (...).

3. Πας κατηγορούμενος έχει δικαίωμα
(...)

δ) να εξετάση ή ζητήση όπως εξετασθώσιν οι μάρτυρες κατηγορίας και επιτύχη την πρόσκλησιν και εξέτασιν των μαρτύρων υπερασπίσεως υπό τους αυτούς όρους ως των μαρτύρων κατηγορίας.»

A. Επί του παραδεκτού

27. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι αυτό το τμήμα της προσφυγής δεν είναι προδήλως αβάσιμο υπό την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης και ότι δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει συνεπώς να κηρυχθεί παραδεκτό.

B. Επί της ουσίας

28. Στο μέτρο που ο προσφεύγων προσάπτει στο πενταμελές εφετείο ότι έκρινε ότι το ζήτημα της ημερομηνίας κατά την οποία ο μηνυτής έλαβε γνώση της επίδικης επιστολής προέκυπτε επαρκώς από άλλα υφιστάμενα αποδεικτικά στοιχεία και ότι δεν έκρινε αναγκαίο να αναβάλει τη συζήτηση για να εξετάσει τους μάρτυρες, η Κυβέρνηση θεωρεί ότι το εφετείο, αποφαινόμενο εντός του πλαισίου της διακριτικής ευχέρειάς του, έκρινε ότι δεν ήταν αναγκαίο να εξετασθούν οι μάρτυρες που πρότεινε ο προσφεύγων διότι το εν λόγω δικαστήριο είχε ήδη διαμορφώσει την κρίση του ως προς την επίμαχη ημερομηνία. Η Κυβέρνηση προσθέτει ότι, σε κάθε περίπτωση, τα κατώτερα δικαστήρια είχαν ήδη εξετάσει μάρτυρες υπεράσπισης και σημειώνει ότι υπήρχε κίνδυνος παραγραφής της δίωξης σε περίπτωση αναβολής.

29. Ο προσφεύγων ανταπαντά ότι ένα δικαστήριο πρέπει πάντοτε να αιτιολογεί την απόφασή του όταν απορρίπτει ένα αίτημα εξέτασης μαρτύρων. Κατά την άποψή του, οι λόγοι που παρείχε το εφετείο επί αυτού ήταν ανεπαρκείς. Υποστηρίζει ότι η εξέταση αυτών των μαρτύρων ήταν ο μοναδικός τρόπος για να αποδείξει την ακρίβεια του ισχυρισμού του αναφορικά με την ημερομηνία κατά την οποία ο μηνυτής έλαβε γνώση της επίδικης επιστολής.

30. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει καταρχήν ότι το παραδεκτό των αποδεικτικών στοιχείων υπάγεται κατά κύριο λόγο στους κανόνες του εσωτερικού δικαίου. Υπενθυμίζει ομοίως ότι το καθήκον που του έχει

ανατεθεί από τη Σύμβαση δε συνίσταται στο να αποφαίνεται επί του ζητήματος κατά πόσον καταθέσεις μαρτύρων έγιναν ορθώς δεκτές ως αποδείξεις, αλλά στο να ερευνά αν η διαδικασία κρινόμενη στο σύνολό της, συμπεριλαμβανομένου του τρόπου παρουσίασης των αποδείξεων, είχε δίκαιο χαρακτήρα (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Van Mechelen και λοιποί κατά Ολλανδίας*, απόφαση της 23^{ης} Απριλίου 1997, § 50, *Recueil des arrêts et décisions* 1997-III). Επαναλαμβάνει ειδικότερα ότι «τα εθνικά δικαστήρια είναι καταρχήν αρμόδια να αξιολογούν τα στοιχεία που έχουν συλλέξει και τον πρόσφορο χαρακτήρα εκείνων των οποίων την προσκόμιση επιθυμούν οι κατηγορούμενοι (...) [και ότι το] άρθρο 6 § 3δ) τους αναθέτει, πάντοτε καταρχήν, το καθήκον να κρίνουν τη χρησιμότητα μίας προσφοράς αποδείξεων από μάρτυρες» (*Vidal κατά Βελγίου*, απόφαση της 22 Απριλίου 1992, série A no. 235-B, § 33). Ως εκ τούτου, δεν αρκεί για έναν κατηγορούμενο να παραπονείται ότι δεν μπόρεσε να εξετάσει ορισμένους μάρτυρες. Θα πρέπει συγχρόνως να τεκμηριώνει το αίτημα εξέτασης μαρτύρων διευκρινίζοντας τη σημασία αυτού καθώς και το ότι η εξέταση αυτή είναι αναγκαία για την αποκάλυψη της αλήθειας (*Engel και λοιποί κατά Ολλανδίας*, απόφαση της 8^{ης} Ιουνίου 1976, § 91, série A no. 22, *Bricmont κατά Βελγίου*, απόφαση της 7^{ης} Ιουλίου 1989, § 89, série A no. 158, *Perna κατά Ιταλίας* [GC], αριθ. 48898/99, §§ 29 και 32, CEDH 2003-V, *Kouzmin κατά Ρωσίας*, αριθ. 58939/00, § 80, 18 Μαρτίου 2010).

31. Ειδικότερα, το άρθρο 6 § 3δ) της Σύμβασης δεν απαιτεί την πρόσκληση και εξέταση όλων των μαρτύρων υπεράσπισης: όπως προκύπτει από τη φράση «υπό τους ίδιους όρους», έχει ως βασικό σκοπό μία πλήρη «ισότητα των όπλων» επί του ζητήματος. Η έννοια της «ισότητας των όπλων» δεν εξαντλεί εν τούτοις το περιεχόμενο της παραγράφου 3δ) του άρθρου 6, όχι περισσότερο από εκείνο της παραγράφου 1 της οποίας το εδάφιο αυτό αντιπροσωπεύει μία εφαρμογή μεταξύ πολλών άλλων. Η αποστολή του δικαστηρίου συνίσταται στο να ερευνήσει αν η επίδικη

διαδικασία, κρινόμενη στο σύνολό της, είχε το δίκαιο χαρακτήρα που επιθυμεί η παράγραφος 1 (...) (*Vidal κατά Βελγίου*, απόφαση της 22 Απριλίου 1992, série A no. 235-B, § 33). Πράγματι, δεν αρκεί για τον προσφεύγοντα που επικαλείται παραβίαση του άρθρου 6 § 3δ) της Σύμβασης να αποδείξει ότι δεν μπόρεσε να εξετάσει κάποιον μάρτυρα υπεράσπισης. Πρέπει ομοίως να καταστήσει προφανές ότι η πρόσκληση του εν λόγω μάρτυρα ήταν αναγκαία για την αναζήτηση της αλήθειας και ότι η άρνηση εξέτασης έθιξε τα δικαιώματα υπεράσπισης (*Erich Priebke κατά Ιταλίας* (déc.), αριθ. 48799/99, 5 Απριλίου 2001, *Guilloury κατά Γαλλίας*, αριθ. 62236/00, § 55, 22 Ιουνίου 2006).

32. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι στις 14 Φεβρουαρίου 2007, το πενταμελές εφετείο, αποφαινόμενο ως δευτεροβάθμιο δικαστήριο, επικύρωσε την πρωτόδικη απόφαση αφού απέρριψε έναν λόγο του προσφεύγοντα που ελκόταν από την εκπρόθεσμη κατάθεση της μήνυσης καθώς και ένα αίτημα αναβολής της δίκης με σκοπό την κλήση και εξέταση τριών μαρτύρων (δύο πραγματογνώμονες γραφολόγοι, οι Κ.Τ.-Σ. και Δ.Τ., και ένας δικηγόρος, ο Δ.Φλ.). Πιο συγκεκριμένα, το εφετείο έκρινε ότι ο μηνυτής έλαβε γνώση του περιεχομένου της επίδικης επιστολής της 24^{ης} Μαρτίου 2000 στις 25 Απριλίου 2000 και όχι τον «Μάρτιο του 2000», όπως ισχυριζόταν ο κατηγορούμενος. Ως εκ τούτου δεν είχε παρέλθει η προβλεπόμενη από το άρθρο 117 § 1 του ποινικού κώδικα (πιο πάνω παράγραφος 25) τρίμηνη προθεσμία για την κατάθεση έγκλησης και δεν είχε εξαλειφθεί το αξιόποινο της πράξης. Για να καταλήξει σε αυτό το συμπέρασμα, το εν λόγω δικαστήριο στηρίχθηκε στην κατάθεση του Δ.Π., του παραλήπτη της επίδικης αποστολής, ο οποίος είχε δηλώσει ότι διαβίβασε την εν λόγω επιστολή στον Δ.Τ. στις 7 Απριλίου 2000 και ότι πρότεινε, τέσσερις ημέρες αργότερα, στην Κ.Τ.-Σ., την πραγματογνώμονα του προσφεύγοντα, να λάβει την επιστολή μέσω του Δ.Τ. Τα στοιχεία αυτά κρίθηκαν επαρκή από το εφετείο για να το διαφωτίσουν και του επιτρέψουν

να διαμορφώσει άποψη επί της ημερομηνίας κατά την οποία ο Δ.Φ. είχε λάβει γνώση του περιεχομένου της επίδικης αποστολής, ήτοι στις 25 Απριλίου 2000. Συνεπώς, έκρινε ότι το αίτημα αναβολής της εξέτασης της υπόθεσης με σκοπό την κλήση μαρτύρων οι οποίοι θεωρείτο ότι θα βεβαίωναν τη χρονική στιγμή κατά την οποία ελήφθη γνώση της εν λόγω επιστολής ήταν αβάσιμο και έπρεπε να απορριφθεί.

33. Με τη σειρά του, ο Άρειος Πάγος απέρριψε την αίτηση αναίρεσης υποστηρίζοντας ότι το εφετείο είχε αναφέρει με σαφήνεια, λεπτομερώς και με συνεκτικό τρόπο τα πραγματικά περιστατικά που αποδείκνυαν τον τρόπο με τον οποίο ο μηνυτής είχε λάβει γνώση του αδικήματος που είχε διαπραχθεί σε βάρος του. Πρόσθεσε ότι η ιδιαίτερη αναφορά που είχε γίνει στους λόγους της απόφασης που απέρριπταν το αίτημα αναβολής δε σήμαινε ότι όλα τα υπόλοιπα αποδεικτικά μέσα δεν είχαν ληφθεί υπόψη ως προς τούτο.

34. Ενόψει των συλλογισμών αυτών που διατυπώθηκαν από τα εθνικά δικαστήρια, το Δικαστήριο εκτιμά ότι ο προσφεύγων δεν απέδειξε ότι η εξέταση των τριών μαρτύρων υπεράσπισης θα μπορούσε να έχει φέρει νέα και κρίσιμα στοιχεία για την εξέταση της υπόθεσής του. Δεν μπορεί ως εκ τούτου να διαπιστώσει παραβίαση του δικαιώματος του προσφεύγοντος σε δίκαιη δίκη λόγω της άρνησης εξέτασης μαρτύρων που είχε ζητήσει. Συνεπώς, δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 και 3δ) της Σύμβασης επί αυτού.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

35. Ο προσφεύγων παραπονείται ομοίως για τη διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον των ποινικών δικαστηρίων. Επικαλείται το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, του οποίου το εφαρμοστέο εν προκειμένω τμήμα προβλέπει:

**Μεταφραστική Υπηρεσία Υπουργείου Εξωτερικών, Αθήνα
SERVICE DES TRADUCTIONS DU MINISTERE DES AFFAIRES ETRANGERES
DE LA REPUBLIQUE HELLENIQUE, ATHENES
HELLENIC REPUBLIC, MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS, TRANSLATION
SERVICE, ATHENS**

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή (...) εντός λογικής προθεσμίας υπό (...) δικαστηρίου (...), το οποίον θα αποφασίση (...) επί του βασίμου πάσης εναντίον του κατηγορίας ποινικής φύσεως»

A. Επί του παραδεκτού

36. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι αυτό το τμήμα της προσφυγής δεν είναι προδήλως αβάσιμο υπό την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης και ότι δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτό.

B. Επί της ουσίας

37. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη άρχισε στις 21 Ιουλίου Δεκεμβρίου 2000, με την κατάθεση της μήνυσης σε βάρος του προσφεύγοντος, και περατώθηκε στις 19 Ιουνίου 2008, με την καθαρογραφή της απόφασης του Αρείου Πάγου. Διήρκεσε επομένως επτά έτη και έντεκα μήνες για τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας.

38. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η διάρκεια της ανάκρισης είναι εύλογη διότι εκδόθηκαν τέσσερις αποφάσεις δικαστικών συμβουλίων τριών βαθμών δικαιοδοσίας. Ως προς τη διάρκεια της κύριας διαδικασίας, τη θεωρεί ομοίως εύλογη υποστηρίζοντας ότι οι καθυστερήσεις ενώπιον του πενταμελούς εφετείου, το οποίο αποφάνθηκε ως δευτεροβάθμιο δικαστήριο, ήταν καταλογιστέες στον προσφεύγοντα ή στον πολιτικώς ενάγοντα.

39. Ο προσφεύγων αντικρούει τα επιχειρήματα της Κυβέρνησης.

40. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει καταρχήν ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μίας διαδικασίας εκτιμάται σύμφωνα με τις συνθήκες της

υπόθεσης και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων που έχουν καθιερωθεί από την νομολογία του, ειδικότερα της πολυπλοκότητας της υπόθεσης, της συμπεριφοράς του προσφεύγοντος και εκείνης των αρμοδίων αρχών (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Pélissier et Sassi κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. 25444/94, § 67, CEDH 1999-II).

41. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η ανάκριση άρχισε στις 21 Ιουλίου 2000, με την κατάθεση της μήνυσης του Δ.Φ., και περατώθηκε στις 23 Οκτωβρίου 2002, με την παραπομπή του προσφεύγοντα σε δίκη από το συμβούλιο εφετών. Σημειώνει ομοίως ότι η κύρια διαδικασία άρχισε στις 28 Μαρτίου 2004, με τη συζήτηση ενώπιον του εφετείου Αθηνών, το οποίο αποφάνθηκε ως δευτεροβάθμιο δικαστήριο και εξέδωσε την απόφασή του την επομένη. Σημειώνει επιπλέον ότι η κατ'έφεση συζήτηση, η οποία είχε αρχικά ορισθεί για τις 22 Ιουνίου 2005, αναβλήθηκε τέσσερις φορές, με αίτημα του μηνυτή και του προσφεύγοντος, και ότι έλαβε χώρα στις 14 Φεβρουαρίου 2007. Σημειώνει τέλος ότι, κατόπιν της αίτησης αναίρεσης του προσφεύγοντος της 26^{ης} Μαρτίου 2007, ο Άρειος Πάγος εξέδωσε την απόφασή του στις 21 Μαΐου 2008.

42. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η καθυστέρηση του ενός έτους και οκτώ μηνών περίπου που σημειώθηκε στη διαδικασία δεν μπορεί να καταλογιστεί στις δικαστικές αρχές. Αντιθέτως, και ακόμη κι αν υποτεθεί ότι η διάρκεια της ανάκρισης αιτιολογείται από τον αριθμό των δικαστηρίων που έπρεπε να παρέμβουν στο στάδιο αυτό, το Δικαστήριο σημειώνει ότι μία περίοδος αδράνειας ενός έτους και πέντε μηνών μεσολάβησε μεταξύ της παραπομπής του προσφεύγοντος σε δίκη και της συζήτησης σε πρώτο βαθμό. Ωστόσο, η διάρκεια αυτή δεν εξηγείται από την Κυβέρνηση και το Δικαστήριο είναι της άποψης ότι αυτή μπορεί να καταλογισθεί μόνο στις δικαστικές αρχές.

43. Λαμβανομένων υπόψη αυτών των συλλογισμών, το Δικαστήριο καταλήγει ότι η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας υπερβαίνει τα όρια της

«λογικής προθεσμίας» και ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

**III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ
13 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ**

44. Ο προσφεύγων παραπονείται για τη μη ύπαρξη στην Ελλάδα δικαστηρίου στο οποίο να μπορεί κάποιος να απευθυνθεί για να παραπονεθεί για την υπερβολική διάρκεια της ποινικής διαδικασίας. Επικαλείται το άρθρο 13 της Σύμβασης, σύμφωνα με το οποίο:

«Παν πρόσωπον του οποίου τα αναγνωριζόμενα εν τη (...) Συμβάσει δικαιώματα και ελευθερία παρεβιάσθησαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και αν η παραβίασις διεπράχθη υπό προσώπων ενεργούντων εν τη εκτελέσει των δημοσίων καθηκόντων των.»

45. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ο προσφεύγων μπορούσε να έχει ασκήσει αγωγή αποζημίωσης ενώπιον του διοικητικού πρωτοδικείου Αθηνών στη βάση του άρθρου 105 του εισαγωγικού νόμου του αστικού κώδικα.

A. Επί του παραδεκτού

46. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αίτηση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης. Σημειώνει επιπλέον ότι αυτή δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

47. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 13 εγγυάται μία πραγματική προσφυγή ενώπιον εθνικού δικαστηρίου που να επιτρέπει τη διατύπωση παραπόνου για μία παραγνώριση της υποχρέωσης, η οποία επιβάλλεται από το άρθρο 6 § 1, να εκδικάζονται οι υποθέσεις μέσα σε λογική προθεσμία (*Kudla κατά Πολωνίας* [GC], no. 30210/96, § 156, CEDH 2000-XI).

48. Επιπλέον, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι έχει ήδη διαπιστώσει ότι η ελληνική έννομη τάξη δεν προσέφερε μία πραγματική προσφυγή με την έννοια του άρθρου 13 της Σύμβασης που να επιτρέπει στους ενδιαφερόμενους να προβάλουν τις αιτιάσεις τους κατά της διάρκειας μιας ποινικής διαδικασίας (*Φραγγαλέξη κατά Ελλάδας*, αριθ. 18830/03, §§ 18-23, 9 Ιουνίου 2005). Επιπλέον, στην υπόθεση *Τσουκαλάς κατά Ελλάδας* (αριθ. 12286/08, 22 Ιουλίου 2010), το Δικαστήριο έκρινε ότι το προσφερόμενο από το προαναφερόμενο άρθρο 105 ένδικο βοήθημα δεν ανταποκρινόταν στις απαιτήσεις του άρθρου 13 της Σύμβασης διότι δεν υφίστατο σε επαρκή βαθμό βεβαιότητας και ότι η μόνη απόφαση που υπήρχε επί του ζητήματος, η οποία είχε εκδοθεί από πρωτοβάθμιο δικαστήριο στις 31 Οκτωβρίου 2008, ήταν μεταγενέστερη της ημερομηνίας κατάθεσης της προσφυγής, κάτι που ισχύει και στην παρούσα υπόθεση.

49. Το Δικαστήριο δεν διακρίνει εν προκειμένω κανένα λόγο για να απομακρυνθεί από τη νομολογία αυτή.

50. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο εκτιμά ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης λόγω της απουσίας στο εθνικό δίκαιο ενός ενδίκου μέσου που θα είχε επιτρέψει στον προσφεύγοντα να επιτύχει την κύρωση της παραβίασης του δικαιώματός του να δικαστεί η υπόθεσή του μέσα σε λογική προθεσμία, με την έννοια του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

IV. ΕΠΙ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΩΝ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΩΝ

51. Ο προσφεύγων υποστηρίζει τέλος ότι η καταδίκη του για δυσφήμιση παραβίασε το δικαίωμά του στην ελευθερία της έκφρασης το οποίο εγγυάται το άρθρο 10 της Σύμβασης. Επαναλαμβάνει ότι η κριθείσα ως δυσφημιστική επιστολή είχε συνταχθεί με αίτημα του πελάτη του, ο οποίος είχε εκφράσει την πλήρη συμφωνία του με το περιεχόμενο αυτής. Κατά την άποψή του, σκοπός της επιστολής αυτής δεν ήταν να δυσφημίσει τον μηνυτή και η χρήση σκληρών λέξεων επιβάλλετο από τις περιστάσεις, οι οποίες απαιτούσαν να δοθεί στον πραγματογνώμονα μία σαφής αντίληψη της διαφοράς.

52. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι η καταδίκη του προσφεύγοντος συνιστά επέμβαση στο δικαίωμά του στην ελευθερία της έκφρασης, η οποία «προβλεπόταν από το νόμο» και επιδίωκε ένα θεμιτό σκοπό, ήτοι την προστασία της φήμης τρίτων.

53. Σε ό,τι αφορά την αναλογικότητα της επέμβασης, το Δικαστήριο σημειώνει ότι, κατά το εφετείο, ο προσφεύγων είχε προσβάλει την τιμή και την υπόληψη του Δ.Φ. επαναλαμβάνοντας γεγονότα τα οποία γνώριζε ότι δεν ανταποκρίνονταν στην πραγματικότητα. Κατά την άποψη του εφετείου, όφειλε, ως δικηγόρος, να περιοριστεί στον αντικείμενο της πραγματογνωμοσύνης, ήτοι στο ερώτημα αν είχε πλαστογραφηθεί ή όχι η υπογραφή του Δ.Φ. επί των επίδικων επιταγών και τιμολογίων, και, εντός του πλαισίου αυτού, όφειλε να εκπληρώσει το καθήκον που του είχε αναθέσει ο πελάτης του επιδεικνύοντας ευπρέπεια και μετριοπάθεια στις εκφράσεις που χρησιμοποίησε. Πάντα σύμφωνα με το εφετείο, τα κείμενα του προσφεύγοντος δεν αποσκοπούσαν στην ενημέρωση του γραφολόγου. Υπερέβαιναν το πλαίσιο των αναγκαίων για την υπεράσπιση των συμφερόντων του πελάτη του και είχαν ως αποκλειστικό σκοπό να δυσφημίσουν τον μηνυτή. Όσον αφορά τον Άρειο Πάγο, το εν λόγω

δικαστήριο υιοθέτησε το αιτιολογικό της απόφασης του εφετείου, έκρινε ότι δεν ήταν αναγκαία η αναφορά του εφετείου σε συμπληρωματικά περιστατικά ή η προσθήκη συμπληρωματικών λόγων, και έκρινε ότι η επιβληθείσα ποινή ήταν ανάλογη προς το διαπραχθέν αδίκημα.

54. Λαμβανομένου υπόψη του περιεχομένου της επίδικης επιστολής, της δικηγορικής ιδιότητας του προσφεύγοντος και του μεσαίου μεγέθους της ποινής, το Δικαστήριο κρίνει την επίδικη επέμβαση ανάλογη προς τον διωκόμενο σκοπό και εκτιμά ότι τα εθνικά δικαστήρια αιτιολόγησαν την επέμβαση αυτή με «πρόσφορους» και «επαρκείς» λόγους.

55. Έπεται ότι αυτή η αιτίαση του προσφεύγοντος είναι προδήλως αβάσιμη και πρέπει να απορριφθεί κατ'εφαρμογή του άρθρου 35 §§ 3 και 4 της Σύμβασης.

V. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

56. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

57. Ο προσφεύγων αξιώνει για την ηθική βλάβη την οποία υποστηρίζει ότι υπέστη 10.000 ευρώ για την παραβίαση του άρθρου 6 §§ 1 και 3δ) και 10.000 ευρώ για τις παραβιάσεις των άρθρων 6 § 1 και 13.

58. Η Κυβέρνηση θεωρεί ότι οι διαπιστώσεις παραβίασης θα συνιστούσαν επαρκή δίκαιη ικανοποίηση.

59. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι συντρέχει λόγος να επιδικάσει στον προσφεύγοντα 2.400 ευρώ για ηθική βλάβη.

Β. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

60. Ο προσφεύγων ζητεί ομοίως 1.500 ευρώ για τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου, ποσό το οποίο αντιστοιχεί σε 10 ώρες εργασίας με αμοιβή 150 ευρώ την ώρα.

61. Η Κυβέρνηση εκτιμά ότι το ποσό αυτό είναι εύλογο υπό την προϋπόθεση ότι το προσκομιζόμενο τιμολόγιο είναι σύμφωνο με τις απαιτήσεις της φορολογικής αρχής.

62. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, ένας προσφεύγων μπορεί να επιτύχει την καταβολή των εξόδων και της δικαστικής δαπάνης του μόνο στο μέτρο που αποδεικνύονται η πραγματικότητά τους, η αναγκαιότητά τους και ο εύλογος χαρακτήρας του ύψους τους. Εν προκειμένω, λαμβανομένων υπόψη των εγγράφων που έχει στην κατοχή του και της νομολογίας του, το Δικαστήριο κρίνει εύλογο να επιδικάσει στον προσφεύγοντα το ποσό των 1.000 ευρώ.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

63. Το Δικαστήριο κρίνει προσήκον να βασίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή ως προς τις αιτιάσεις τις ελκόμενες από τα άρθρα 6 §§ 1 και 3δ) και 13 της Σύμβασης και απαράδεκτη κατά τα λοιπά.

2. *Αποφαίνεται* ότι δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 §§ 1 και 3δ) της Σύμβασης σε ό,τι αφορά την απόρριψη του αιτήματος αναβολής με σκοπό την εξέταση τριών μαρτύρων.

3. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης σε ό,τι αφορά τη διάρκεια της διαδικασίας.

4. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης λόγω της απουσίας αποτελεσματικού ενδίκου μέσου για την προβολή παραπόνου σχετικά με τη διάρκεια μίας ποινικής διαδικασίας.

5. *Αποφαίνεται*

α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει στον προσφεύγοντα, μέσα σε τρεις μήνες, τα ακόλουθα ποσά:

i. 2.400 (δύο χιλιάδες τετρακόσια) ευρώ, πλέον οποιουδήποτε ποσού μπορεί να οφείλεται ως φόρος, για ηθική βλάβη,

ii. 1.000 (χίλια) ευρώ, πλέον οποιουδήποτε ποσού μπορεί να οφείλεται ως φόρος από τον προσφεύγοντα, για έξοδα και δικαστική δαπάνη,

β) ότι, από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, τα ποσά αυτά θα προσαυξηθούν με τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

6. *Απορρίπτει* το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 3 Μαΐου 2012, κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)

André Wampach

Αναπληρωτής Γραμματέας

(υπογραφή)

Anatoly Kovler

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου
εγγράφου από τα γαλλικά.

Αθήνα, 17 Μαΐου 2012.

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετρουτσόπουλος